

BEZPEČNOST PODÁVÁNÍ ECHINACEY BĚHEM GRAVIDITY A LAKTACE: PŘEHLED SOUČASNÝCH NÁZORŮ

ÚČINKY, POUŽITÍ

V první polovině 20. století se užívaly tyto přípravky kléčbě chřipky a nachlazení, předěrou antibiotik se užívaly k léčbě různých infekcí. V 80. letech se zvýšil opět zájem o echinaceu jako imunostimulační prostředek a postupně došlo k renesanci používání u nemocí z nachlazení. Nositeli účinků jsou různé složky rostliny. K imunostimulačním mechanismům patří aktivace makrofágů, stimulace produkce některých cytokinů v monocytech (např. interleukinů IL-1, IL-6), zvyšování počtu polymorfonukleárů a podpora jejich adherence k endotelu, zvýšení proliferace fagocytů. Dále se uvádí, že látky obsažené v rostlině brání při virových infekcích vstupu virů do buněk, a mají bakteriostatické a mykostatické účinky. Podle některých údajů je nejúčinnější podávání echinacey co nejdříve při prvních příznacích počínající infekce. V současnosti je v České republice k dispozici řada přípravků s obsahem echinacey. Jako oblast použití je u nich uváděna obvykle prevence nebo zmírnění průběhu sezonních infekčních respiračních onemocnění.

Pokud jde o interakce, složky echinacey jsou metabolizovány enzymem CYP3A4 cytochromu P-450. Proto není vhodné tyto přípravky kombinovat s léčivými, která jsou metabolizována tímto enzymem. Dále není vhodná kombinace s imunosupresivy. Pokud jde o nežádoucí účinky, mohou se při krátkodobém užívání vyskytnout nezávažné a reverzibilní vedlejší příznaky. U pacientů s alergií na echinaceu mohou však tyto přípravky vyvolat různě závažné alergické reakce. Proto při prokázání alergii na složky této rostliny není podávání přípravků s obsahem echinacey vhodné.

MUDr. Pavel Kostiuk, CSc.

Edukafarm, Praha

Echinacea je léčivá bylina, která se tradičně používá k posílení imunity a jako antiinfekční prostředek. Původem se vyskytuje ve východní a střední části Spojených států amerických a v jižní Kanadě. Existuje více druhů echinacey, k léčebným účelům se nejčastěji užívají E. angustifolia, E. purpurea a E. pallida. V různých formách se využívají především extrakty z natí, kořenů či květů echinacey.

BEZPEČNOST V TĚHOTENSTVÍ A KOJENÍ

Nabídka produktů obsahujících složky léčivých bylin se v posledních letech značně rozšiřuje. Přípravky s obsahem rostlinných extraktů užívají i těhotné a kojící ženy. Uvádí se, že v USA užívá tyto přípravky přibližně šestina těhotných žen, v Evropě je to často ještě více, například v Norsku více než třetina. Z nich téměř 40 procent užívá přípravky, které jsou považovány za teratogenní. Teprve v posledních letech se začínají objevovat přehledné odborné práce, které bezpečnost přípravků s obsahem léčivých bylin v graviditě a laktaci mapují. V tomto článku vycházíme především z přehledů, které byly publikovány v posledních letech.^{1,2} Tyto přehledy mapují odborné články k této tematice. Je v nich citována ojedinělá prospektivní studie, do které bylo zařazeno 206 gravidních žen, z nichž 112 užívalo v průběhu prvního trimestru přípravky s obsahem echinacey. Tuto studii autoři uzavřeli konstatováním, že užívání echinacey v prvním trimestru gravidity nevedlo k významně vyššímu počtu malformací plodu, a není podle nich proto spojeno s rizikem teratogenity.³ Kompodium německé expertní „komise E“, které se zabývá bezpečností produktů s obsahem léčivých bylin,⁴ uvádí, že užívání produktů s obsahem echinacey je v doporučených dávkách v průběhu těhotenství bezpečné (odborná úroveň tohoto kompodia však byla kritizována). Autoři jednoho z uvedených přehledů¹ uzavírají, že z dostupné literatury nevyplývá, že by užívání přípravků s obsahem echinacey mělo být v průběhu těhotenství kontraindikováno.

Pokud jde o bezpečnost echinacey během kojení, opírá se názor autorů tohoto přehledu o totéž kompodium, které uvádí, že užívání v doporučených dávkách je v laktaci bezpečné.⁴ Kvalitní humánní klinické studie k tématu bezpečnosti echinacey během kojení však autoři nenalezli, proto doporučují opatrnost. Druhý z přehledů² vybízí vzhledem k nedostatku studií k opatrnosti v graviditě i laktaci a doporučuje se v tomto období užívání těchto přípravků vyhnout.

Obdobně vyznívá i doporučení autorů laboratorní studie, kteří při pokusech na březích zvířatech prokázali, že produkty s obsahem echinacey potlačují tvorbu růstových faktorů angiogeneze (vascular endothelial growth factor [VEGF], basic fibroblast growth factor [bFGF]).⁵ Další práce na laboratorních zvířatech⁶ prokázala, že samicím, které v graviditě dostávaly extrakt z echinacey, se narodilo méně životaschopných mláďat. Autoři obou prací uvádějí, že ani u člověka nelze vyloučit vliv echinacey na plod, například na potlačení angiogeneze a tím i růst tkání; doporučují proto přípravky s obsahem echinacey v těhotenství nepodávat (především v 1. a 2. trimestru).

ZÁVĚR

Odborná literatura o bezpečnosti podávání přípravků s obsahem echinacey v graviditě a laktaci je nejednotná. Zatímco jeden z přehledů uvádí, že nejsou k dispozici důkazy o škodlivosti echinacey v těhotenství ani během kojení, jiný přehled doporučuje s poukazem na nedostatek klinických studií tyto přípravky v graviditě ani laktaci nepodávat. Autoři laboratorních studií poukazují na varující výsledky podávání echinacey březím zvířatům a doporučují nepodávat echinaceu těhotným ani kojícím ženám, a to do doby, než bude dostatečně přesvědčivě prokázána její bezpečnost v klinických studiích u lidí.

Literatura

1. Perri D, Dugoua JJ, Mills E, et al. Safety and efficacy of echinacea (Echinacea angustifolia, e. purpurea and e. pallida) during pregnancy and lactation. *Can J Clin Pharmacol* 2006;13:e262–e267.
2. Huntley AL, Thompson Coon J, Ernst E. The safety of herbal medicinal products derived from Echinacea species: a systematic review. *Drug Saf* 2005;28:387–400.
3. Gallo M, Sarkar M, Au W, et al. Pregnancy outcome following gestational exposure to echinacea: a prospective controlled study. *Arch Intern Med* 2000;160:3141–3143.
4. Blumenthal M, Busse WR, Goldberg A, et al. *The complete German commission E monographs: therapeutic guide to herbal medicines*. Boston: American Botanical Council, 1998.
5. Barcz E, Sommer E, Nartowska J, et al. Influence of Echinacea purpurea intake during pregnancy on fetal growth and tissue angiogenic activity. *Folia Histochem Cytobiol* 2007;45 Suppl 1:35–39.
6. Chow G, Johns T, Miller SC. Dietary Echinacea purpurea during murine pregnancy: effect on maternal hemopoiesis and fetal growth. *Biol Neonate* 2006;89:133–138.

CO JIŽ JE O DANÉ PROBLEMATICE ZNÁMO:

- ✓ Přípravky s obsahem echinacey se užívají jako imunostimulační a protiinfekční prostředky
- ✓ Bezpečnost užívání v graviditě a laktaci není dostatečně objasněna

CO NOVÉHO PŘINÁŠÍ TENTO ČLÁNEK K DANÉ PROBLEMATICE:

- ✓ Jeden z přehledů na téma bezpečnosti podávání echinacey v těhotenství a během kojení uvádí, že škodlivost v těchto obdobích není prokázána
- ✓ Jiné práce z poslední doby doporučují vzhledem k nedostatku klinických údajů echinaceu v graviditě a laktaci nepodávat

